

τα Χορτάτα

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 9
ΙΟΥΝΙΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2013
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
tachortata.blogspot.gr

Τριμηνιαία περιοδική έκδοση του Συλλόγου των Απανταχού Χορτιωτών Λευκάδος

ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ

Καλοκαίρι 2013

Η θρούμπα στις δόξες της

Μοσκοβολάνε οι βράχοι των Σταυρωτών με της θρούμπας το λουλουδιασμένο ανασασμό.

Τα τενέλια

Με αφετηρία τις εμπειρίες μου, εμπειρίες απ' την περίοδο της κατοχής και μετά, θεωρώ σκόπιμο να μεταφέρω στις νεότερες γενιές αυτά που έζησα αλλά και να ανιχνεύσω τη συνέχεια των πραγμάτων από έναν άλλο κόσμο, σε καιρούς πριν από μένα...

■ Του ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΧΟΡΤΗ | Σελ. 5

ΙΗ' ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΛΕΥΚΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Ο Γιατρός Παναγιώτης Ι. Χόρτης:

Ένα τεράστιο μέγεθος επιστήμονα και ανθρώπου

«άνδρων αγαθών έργω γενομένων έργω και δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς»,
Θουκυδίδης, Β, 35

[= για άντρες που αποδείχτηκαν γενναίοι με έργα, με έργα να τους αποδίδονται και οι τιμές].

- **Θ. Παναγιωτακόπουλος, πνευμονολόγος – φυματιολόγος, εισηγητής:**
Ρόμπερτ Κοχ, Κόνραντ Ρέντγκεν, Παναγιώτης Χόρτης:
οι τρεις κορυφαίοι επιστήμονες σε παγκόσμια κλίμακα στον αγώνα εναντίον της φυματίωσης.
- **Άγγελος Χόρτης, διδάκτωρ ιστορίας, εισηγητής:**
Στην κορυφή της ελληνικής κοινωνίας αλλά και καταξιωμένος στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα ο Γιατρός, παρέμεινε ως βαθύτατα καλλιεργημένος και φιλοσοφημένος άνθρωπος απλός και μετριόφρων, έτοιμος πάντοτε να βοηθήσει και να συμπαρασταθεί στον πάσχοντα συνάνθρωπο...

■ Λεπτομέρεις στη Σελ. 4

ΤΟ ΔΙΑΜΙΛΙΑΝΙ ΚΑΙ ΤΑ ΧΟΡΤΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ (1479-1684)

■ Του ΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΧΟΡΤΗ | Σελ. 6

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ

Γεγονότα και σχόλια Σελ. 3

Ο λόγος στους ξενιτεμένους μας Σελ. 7

Η σελίδα της χορτιώτισσας Σελ. 7

Χορτιώτικη κουζίνα Σελ. 7

Κοινωνικά - Ποικίλα Σελ. 8

Το γράμμα της Σύνταξης Σελ. 2

Διακοινοτικό Forum...

Διακοινοτικό Forum...

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι αναγνώστες,

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ «ΔΙΚΟ» (= Διαμπλιάνι Κομπλιό) εκδόθηκε η ακόλουθη ανακοίνωση: «Στις αρχές Ιουλίου ε.ε. πραγματοποιήθηκε στο συνεδριακό κέντρο Platanos Χορτάτων άτυπο Forum για την ανάπτυξη της ως άνω περιοχής υπό την αιγίδα της Ακαδημίας Επιστημών Χορτάτων, Κομπλιού και Ηνωμένων Πολιτειών Λευκάδος¹, και με συμμετοχή 1) της Εταιρείας Εκβράχυνσης των Σταυρωτών με πάλο / παλο² (Εταιρεία ΕΣΠΑ), 2) του κοινωφελούς Ιδρύματος «Θάλαττα – θάλαττα» και 3) του ιδρύματος της Ομοσπονδίας «Μπαρουτοκαπνισμένων» Ψαριών «Τρυπητός»,

κοινώς «Σέσουλα». Η πρωτοτυπία του Forum έγκειται στο ότι εφαρμόστηκε σε παγκόσμια πρώτη μια νέα μέθοδος προβολής των προβλημάτων της περιοχής: με στικουργήματα. Πρώτη η εφημερίδα μας, ως έκουσα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της σε παγκόσμιο επίπεδο συγκέντρωσε, απομαγνητοφώνησε και δίνει στη δημοσιότητα με αυθεντικό τρόπο το σχετικό υλικό, το οποίο εύκολα μπορεί να αποκρυπτογραφήσει ο καθένας, γιατί οι συμβολισμοί του είναι προφανείς. Των διαλόγων προτάσσεται το αντικείμενό τους για ενημέρωση.

Θέμα 1ο: Γιοφύρι της ... Άρτας ο δρόμος Κομπλιού – Γιαλού

[Κατά το παραδοσιακό άσμα «μηλιά»]
Χωριάτη που'σαι στον εγκρεμό
με ροζιασμένα χέρια
τη θάλασσα λιμνίζεσαι,
μα τον γκρεμό φοβάσαι.

Μην τον φοβάσαι τον γκρεμό,
κρατήσου απ' τις θρούμπες,
κι αν φας και κάποιες τούμπλες³
θ' αναπαυτείς στον Τρυπητό.

Τότε θα σε γυρέψουνε
πούμα κι υπηρεσίες,
κανάλια με εικασίες
τη δόξα θα σου κλέψουνε.

Θέμα 2ο Η αγωνία της Σέσουλας, κοινώς Τρυπητού

[Στίχοι: Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος – Κατά το «Ο βράχος και το κύμα» του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη].
«Μέριασε, βράχε, να διαβώ!» ο ρύπος σπληνιασμένος⁴
λέει στη Σέσουλα Κομπλιού θολός, μελανιασμένος.
«Άσε να πάω στην ακτή! σ' ωραία νερά και κρύα
γιατί ο βοριάς δε μ' ευνοεί ούτε κι η τρικυμία.
Με ρίξανε στη θάλασσα από μεγάλη πλοία,
πλοία που ταξιδεύουνε κατά την Ιταλία».

Η Σέσουλα όμως προσπαθεί να διώξει το φαρμάκι,
μα έχει τρύπα στα πλευρά, ολόκληρο αυλάκι,
Γι' αυτό καλεί τον Αίολο, μα και τον Ποσειδώνα
με τους ασκούς, την τρίαινα να κάμουνε αγώνα,
να μη μολύνει τα νερά στο πέλαγος το αιώνιο,
να παραμείνει καθαρό και θελκτικό το Ιόνιο.

Θέμα 4ο: Ψηφιακός αποκλεισμός

[Κατά το «Τυφλός βελόνα γύρευε μέσα σε αχυρώνα»].
Μες στα Χορτάτα βάλανε μια ίνα οπτική
κι ούλ⁵ είπαμε να πάρουμε και υπολογιστή
Χώρο εδώκαμε γι' αυτήν στην αυλή του σχολείου
Για να υπάρχει στο χωριό χρήση διαδικτύου.
Ποντάραμε μέσω ΟΤΕ στην «ευρυζωνικότητα»,
Κομπλιό - Διαμπλιάνι ν' ανεβούν σε υψηλή ποιότητα.
Μα κάποιοι ίσως να σκέφτονται και δικολαβικά
Μακριά όμως απ' τα ήθη τα συναλλακτικά
Ίσως θέλουν να βγάλουνε από τη μύγα ξύγκι
και αντιμετωπίζουνε τον άλλο σα μυρμήγκι.
Δεν ξέραμε πως χάθηκε η ανταποδοτικότητα
το «σε κεράω να με κεράς», καθώς κι η σοβαρότητα
Και πάθαμε εφτό που λέν' «Άλλου τρώει και πίνει
κι αλλού ο ευεργετηθείς απ' την «ίνα» δίνει».

Απ' Αυστραλία προσπαθούν με σκάπη να μιλήσουν
μα όμως ποτέ τους δεν μπορούν να επικοινωνήσουν.
Ψάχνονται ακόμα στο χωριό κι επιχειρηματίες
και προσπαθούν να μάθουνε ποιες είναι οι αιτίες.
Γιατί αβαντσάρι⁶ το χωριό και τ' όρχεται αλμπαζία⁷
αν κάποιοι «λιγκρρρ»⁸ του κάνουνε ή είναι αφασία.
Φταίει το Forum μας, λοιπόν, να πει για τον ΟΤΕ
πως όνομα πιο ταιριαστό θα ήταν το «ποτέ»;

Θέμα 5ο: Επισκευή του Ιερού Ναού του Αϊ – Γιάννη και προστασία του μνημείου των Αγίων Πέντε

[Ήχος Δ', κατά τό «Ως γενναῖον ἐν μάρτυσιν»].
Εὐσεβείας τεχνούργημα, χρυσοποικίλτον τέμπλον, τῶν πιστῶν ἃ
γλαῖσμα καὶ θησαύρισμα, τῆς Ἐκκλησίας τό στήριγμα τοῦ ἱεροῦ
Χρυσοστόμου, ὁ δεινῶς διαρραγέν, ἡμᾶς πάντας ἐνέπλησεν ἃ
πογνώσεως. Ἀρωγὴν ὄθεν πάντων δυσωποῦμεν καὶ θερμῶς
παρακαλοῦμεν, ἐκ φθορᾶς ἵνα ρύσωνται.

Ὁ θεόφρων Εὐστράτιος, ὁ γενναῖος Αὐξέντιος, ὁ κλεινός Εὐγένιος καὶ
Μαρδάριος, σὺν τῷ Ὁρέστῃ ἤρριστευσαν, ἐχθροὺς τροπώσαμενοι, ὧν ὁ
πάνσεπτος ναὸς καθηρέθη, πλὴν σώζεται κόγχη ἄμεμπτος. Τῆς φθορᾶς
ἰκετεύομεν σωθῆναι ἐνεργείαις τῶν κρατούντων, καὶ εὐφημοῦντων
τὴν μνήμην αὐτῶν.

Επιλεγόμενα

Ψήφισμα που εγκρίθηκε ομόφωνα από τους συνέδρους
[Κατά το «Τούτη η γης που την πατούμε»]:
Στις ακρίβειας τον καιρό
λέω να νοικοκυρευτώ,
μα μου λένε οικονομία
γιατί δεν υπάρχει μία.

Δε θέλω μία, ορέ παιδιά,
ούτε να φιλώ ποδιά
που ν' χιλιοκατουρημένη
και με σάλια ποτισμένη.

Κι η μισή θα με δικαίει⁹
και χαράμι δε θα πάει.
Άνθρωπος είμαι κι εγώ
κι απ' ανάγκη στικουργώ.

Μετά το πέρας των εργασιών η Μικτή Χορωδία «ΔΙΚΟ» απέδωσε
έξοχα και με το πρέπον ήθος τα παραπάνω στικουργήματα.

Τ' ακούσατε;
Τ' ακούσαμε, να λέτε.

Για τη Σύνταξη: Έκτορας Γ. Χόρτης

ΛΞΕΙΚΟ ↘

¹ για τους αμύπητους και αγωγάρφητους: Ηνωμένες Πολιτείες Λευκάδος = Μανάση, Νικολή, Αϊ – Βασίλης - σημερινή κοινότητα Νικολή.

² πάλος = λιοστός

³ τούμπλες = τούμπες

⁴ σπληνιασμένος = ερεθισμένος, ευερέθιστος, εκνευρισμένος, επιθετικός.

⁵ ούλοι = όλοι

⁶ αβαντσάρι = μου κρωστάνε, έχω λαβείν

⁷ αλμπαζία = σύγχυση, ζάλη, τρέλα

⁸ λιγκρρρ = επιφώνημα μικρού παιδιού, για να κάνει τα άλλα να ηλξέψουν

⁹ με δικαίει = μου αρκεί

Γεγονότα και σχόλια

Του Έκτορα Γ. Χόρτη

Ο «Αϊ – Γιάννης» εκπέμπει SOS

Στην εκκλησία τ' Αϊ – Γιαννιού «έκατσε» το μεγάλης αισθητικής και ιστορικής αξίας τέμπλο υπεράνω και ένθεν - κακείθεν της ιερής εικόνας του Αϊ- Γιάννη του Προδρόμου και χρειάζεται επείγοντως επισκευή. Αψευδής μάρτυρας του μεγέθους του προβλήματος η παρακείμενη εικόνα. Επιβάλλεται, λοιπόν, η παρέμβαση της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ιονίων Νήσων για την αποκατάσταση της βλάβης, πριν γίνει ανήκεστος, αφού πρώτα αξιολογήσει «ιδίους όμμασι» το μνημείο, για να διαπιστώσει του λόγου το αληθές.

Θάλαττα, θάλαττα!

Εικοσιτέσσερις και πλέον αιώνες μετά τη μεγάλη κραυγή «Θάλαττα, θάλαττα» από τους στρατιώτες του Ξενοφώντα κατά τη γνωστή «Κάθοδο των Μυρίων», η ίδια αυτή κραυγή έρχεται στην επικαιρότητα ως σύνθημα από τους εκ θαλάσσης αποκλεισμένους κατοίκους των Κοινοτήτων Κομπλιού, Χορτάτων και Νικολή, επειδή δεν υπάρχει οδική πρόσβαση στην υπέροχη θάλασσα του Κομπλιού, παρόλο που ο δρόμος έχει ανοικτεί εδώ και τέσσερα χρόνια, αλλά δεν είναι ... βατός!!! Γι' αυτό επιβάλλεται να μπει στην agenda των ιθυνόντων κατ' απόλυτη προτεραιότητα η προσβασιμότητα στη θάλασσα του Κομπλιού με την κατασκευή των αναγκαίων ξερότοιχων και την επίστρωση του δρόμου με μια πέτρα ασφαλτο. Ελπίζουμε πως στη σύμφωνη με τη λογική, την ηθική και το δίκαιο πρότασή μας θα υπάρξει ανταπόκριση από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Εξάλλου, τα ανταποδοτικά οφέλη από μια τέτοια δράση θα είναι πολλαπλάσια για το νησί μας.

«Μέγα το της θαλάσσης κράτος»

Επειδή είναι μεγάλη η δύναμη της θαλάσσης αλλά απαλλαγμένης... ρύπων, θεωρούμε ότι το Λιμενικό Σώμα- Ελληνική Ακτοφυλακή απαιτείται να αυξήσει και να εντατικοποιήσει τους προβλεπόμενους ελέγχους στα πλοία που παραπλεύουν ή προσεγγίζουν τις δυτικές ακτές της Λευκάδας. Χρήσιμη, βέβαια, θα ήταν και μια ενημέρωση από τους αρμόδιους φορείς για τον αριθμό των ελέγχων που έγιναν το φετινό καλοκαίρι, τις παραβάσεις που ενδεχομένως διαπιστώθηκαν, τους παραβάτες και τις ποινές που τους επιβλήθηκαν. από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Εξάλλου, τα ανταποδοτικά οφέλη από μια τέτοια δράση θα είναι πολλαπλάσια για το νησί μας.

Συνομιλώντας με τον πάρεδρο του χωριού κ. Επαμεινώνδα Ευστ. Χόρτη: Δράσεις, ΟΤΕ - Διαδίκτυο, δρόμος Κομπλιού - γιαλού

Σε συνομιλία που είχαμε με τον πάρεδρο της κοινότητάς μας κ. Επαμεινώνδα Ευστ. Χόρτη πληροφορηθήκαμε ότι έχει δημοπρατηθεί η πλακόστρωση του δρόμου από την πλατεία του χωριού προς τα Στεριώτικα ως το σημείο που συναντά το δρόμο προς Αϊ - Θόδωρο - Μανάση στο ύψος του δημοτικού σχολείου, ότι έχουν περαιωθεί όλες οι διαδικασίες (δημοπράτηση κ.λπ.) και ότι εχίκεται η υλοποίηση του έργου. Παράλληλα ο πάρεδρος μας ενημέρωσε ότι, ενόψει της δημιουργίας παιδικής χαράς από το δήμο στο Σχολείο, καθαρίστηκε και περιφράχθηκε ο αύλειος χώρος του και αναμένεται η ολοκλήρωση της δράσης. Επισήμανε επίσης ότι στις άμεσες προτεραιότητές του είναι να κατασκευασθεί μια βρύση σαν την εικονιζόμενη των Αγίων Πέντε στην Παναγιά,

Ο Αν Βασίλης

Ο Αν Βασίλης ελόγγωσε. Τα κυπαρίσσια στα λαγκάδια του εφουντώσανε, αφομοιώνοντας στα σπλάχνα τους και τους συναισθηματικούς χειμάρους. Ωστόσο, η εκκλησία, το ανακαινισμένο από κάποιον εραστή του κυπαρισσόμυλου και της γαλήνης σπίτι, καθώς και το ειδυλλιακό τοπίο δημιουργούν την ελπίδα πως το χωριό δεν έχει φτάσει στο τέλος της διαδρομής του

όπου επί αιώνες ανάβλυζε και εξυπηρετούσε και τους κατοίκους όμορων κοινοτήτων το κρυστάλλινο νερό της ομώνυμης πηγής, που σήμερα συγκεντρώνεται στο παρακείμενο υδραγωγείο, με τη συντήρηση του οποίου θα συνδυαστεί το έργο.

Συζητήθηκαν επίσης τα προβλήματα που απασχολούν την κοινότητα, μεταξύ των οποίων εκτιμήθηκε ως μείζον η εγκατάλειψη του διανοιχθέντος προ τετραετίας δρόμου από το Κομπλιό προς τη θάλασσα (η εικόνα κάτω δεξιά - μας την εγχείρισε ο πάρεδρος -αψευδής μάρτυρας της κατάστασης), καθώς και το ζήτημα της ανυπαρξίας διαδικτυακής κάλυψης (Internet) της κοινότητας και, ως εκ τούτου, της αδυναμίας των επαγγελματιών της να χρησιμοποιούν στις δραστηριότητές τους την ψηφιακή τεχνολογία, μολοντί υπάρχει οπτική ίνα που σταματάει στο χωριό, και μάλιστα σε χώρο της κοινότητας που παραχωρήθηκε δωρεάν στον ΟΤΕ και θα περίμενε κανείς εύλογα και κάποια ανταποδοτικά οφέλη. Σημειώτεον ότι κάποια κοντινά χωριά έχουν διαδικτυακή κάλυψη. Θεωρούμε, βέβαια, ότι ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να αποτελεί ευφημισμό και, παράλληλα, ότι τα συναλλακτικά ήθη επιβάλλουν αυτή την ελάχιστη ανταπόδοση, και γι' αυτό προσβλέπουμε στην ικανοποίηση του αιτήματός μας.

Αφίξεις από το εξωτερικό

Έφτασε στο χωριό μας από τις ΗΠΑ ο διακεκριμένος πανεπιστημιακός καθηγητής και συνεργάτης της εφημερίδας Θεοφάνης Κωστάγγελου Χόρτης για ολιγοήμερες διακοπές. Καλώς ήρθες, Φάνη, στα πατρώα εδάφη και καλή διαμονή.

Οικολογικά

Συγχαρητήρια σε όποιον ή όποια «απακάτοστρατα» στο Βασιλικό πήγαινε γάλα, ψωμί και νερό σε θεονήστια γατάκια που εντόπισε, καθώς και στον Νίκο Βουκελάτο -Ζνάκο για την υπόδειξη - πληροφόρηση.

Συμβαίνει στα περίξ

Αναστήλωση και επαναλειτουργία του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου στο Νικολή

Πέρυσι αναστηλώθηκε ο ιερός ναός του Αγίου Νικολάου στο Νικολή, που βρίσκεται στη θέση «Αμπλιανάτα». Το κτίσμα χρονολογείται από το 1711, ενώ ερείπια παρακείμενου παλαιότερου ναού ανάγονται μάλλον γύρω στο 1000 μ.Χ. Στον ιερό ναό την Παρασκευή, 10 Μαΐου 2013, που γιορτάζεται η πάροδος του ιερού σκηνώματος του Αγίου Νικολάου από τη Λευκάδα, τελέσθηκε μετά από χρόνια Θεία Λειτουργία μέσα σε κλίμα ιδιαίτερης χαράς και συγκίνησης. Την παραμονή ψάλλθηκε Μέγας Πανηγυρικός Εσπερινός, χοροστατούντος του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχη μας κ. Θεοφίλου.

Αποτελέσματα της απογραφής του 2011 για Κομπλιό, Μανάση, Νικολή

Κοινότητα	Μόνιμος πληθυσμός
Τοπική κοινότητα Κομπλιού	40
Τοπική κοινότητα Νικολή	102*

*Μανάση 62, Νικολής 40

ΙΗ΄ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΛΕΥΚΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Παναγιώτης Χόρτης:
Ένα τεράστιο μέγεθος επιστήμονα και ανθρώπου

■ Του ΕΚΤΟΡΑ Γ. ΧΟΡΤΗ

ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ του Δήμου Λευκάδας πραγματοποιήθηκε το διήμερο ΙΗ΄ Συμπόσιο της Εταιρείας Λευκαδικών Μελετών (10 και 11 Αυγούστου). Την έναρξη των εργασιών του Συμποσίου κήρυξε ο Πρόεδρος της Εταιρείας κ. Θωμάς Κατωπόδης, ενώ χαιρετισμούς απηύθυναν ο Μητροπολίτης Λευκάδας κ. Θεόφιλος και ο Δήμαρχος Λευκάδας κ. Κώστας Αραβανής.

Την πρώτη μέρα, που ήταν αφιερωμένη στην Επιστήμη, τιμώμενα πρόσωπα ήταν δύο επιφανείς Λευκάδιοι επιστήμονες, ο Πέτρος Ν. Αργύρης, που διέπρεψε στο Εξωτερικό στο πεδίο της φυσικής επιστήμης (ήταν παρών στην εκδήλωση), και ο αείμνηστος γιατρός Παναγιώτης Ι. Χόρτης από τα Χορτάτα (1908 – 1976), ένα τεράστιο μέγεθος επιστήμονα και ανθρώπου. Για τον πρώτο μίλησαν ο αναπληρωτής καθηγητής του ΕΜΠ κ. Κων/νος Παρασκευαΐδης, μαθητής στην Αμερική του τιμώμενου, και ο φίλος και συμμαθητής του στο Γυμνάσιο Λευκάδας δικηγόρος κ. Νίκος Κατπφόρης. Μετά τους εισηγητές, πήρε το λόγο ο κ. Αργύρης και μίλησε συγκινημένος για το ρόλο που διαδραμάτισαν η οικογένειά του και το Γυμνάσιο Λευκάδας στις επιλογές του για την πορεία της ζωής του. Τέλος, η κ. Μαρία Ρούσου, διευθύντρια της Δημόσιας Βιβλιοθήκης, τον ευχαρίστησε για τη βοήθεια και την στήριξή του προς την Βιβλιοθήκη.

Η εκδήλωση συνεχίστηκε με το έτερο τιμώμενο πρόσωπο, τον γιατρό φυματιολόγο - πνευμονολόγο Παναγιώτη Ι. Χόρτη, για τον οποίο μίλησε ο διδάκτωρ ιστορίας κ. Άγγελος Χόρτης και ο ομότεχνος του τιμώμενου γιατρός - φυματιολόγος Θεοδόσης Παναγιωτακόπουλος. Ο κ. Άγγελος Χόρτης ξεκίνησε τη σκιαγράφηση του πορτρέτου του γιατρού με την κρητική μαντινάδα «Σαν είναι ο τράγος δυνατός δεν τον χωράει η μάντρα Ο άντρας κάνει τη γενιά κι όχι η γενιά τον άντρα», και συνέχισε την παρουσίαση για την προσωπικότητα του τιμώμενου, μέσα από προσωπικά βιώματα αλλά και πλήθος τεκμηρίων και μαρτυριών. Για την προσωπικότητα του Πατρού παραθέσαμε εδώ μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα από την εισήγηση: «Η πορεία του γιατρού ήταν η τυπική πορεία του αυτοδημιούργητου ανθρώπου, που, με μόνα εφόδια τις ικανότητες, την ισχυρή του θέληση, το αγωνιστικό του πνεύμα και την προσήλωσή στον σκοπό του, κατόρθωσε να ανέλθει στην κορυφή της επιστήμης του και να γίνει όχι μόνο αναγνωρίσιμο αλλά και διακεκριμένο μέλος της κοινωνικής ζωής της χώρας. Κανένας δεν του κληροδότησε ούτε του χάρισε τίποτε. Όλα τα κέρδισε με την προσωπική του αξία και τον πνευματικό του μόχθο. Ολόκληρη η ζωή του ήταν μια φωτεινή πορεία προς τις κορυφές της επιστήμης και της ανθρωπιάς. Ένας θρίαμβος της θέλησης και του τίμιου αγώνα [...] Με δυσθεώρητο εύρος σπουδών ο Γιατρός, παρότι νεότατος, είναι ήδη ολοκληρωμένος επιστήμονας με τεράστιο φάσμα γνώσεων, που καλύπτουν πολλές ιατρικές ειδικότητες, μεγάλη κλινική εμπειρία και βαθύ ερευνητικό πνεύμα [...]. Η επίσημη αναγνώριση του έργου και της προσφοράς του, μετά το θάνατό του, πανηγυρική, ήρθε από το φορέα στον οποίο είχε αφιερώσει μεγάλο κομμάτι της ζωής του και είχε συμβάλει στην ανάπτυξη της στάθμης των ιατρικών υπηρεσιών που προσέφερε, καθώς και στην εκπαίδευση νέων γιατρών που θα έπαιρναν τη σκυτάλη από τους παλαιότερους. Το νοσοκομείο «Σωτηρία», σε επίσημη τελετή, έδωσε το όνομά του σε αμφιθέατρο, στο οποίο είχε λάμψει ως φωτισμένος πανεπιστημιακός δάσκαλος. Ξεχωριστή τιμή, δείγμα της

εκτίμησης στο πρόσωπό του, είναι επίσης η ονομασία μιας οδού στη Σαρωνίδα, όπου βρισκόταν η εξοχική του κατοικία, με το όνομά του, μπροστά από την εκκλησία της Παναγίας, η οποία υπήρξε δικό του έργο. Εκείνο όμως το οποίο, κατά την άποψή μου, έχει ιδιαίτερη σημασία είναι η αναγνώρισή του από τους ανώνυμους καθημερινούς ανθρώπους [...]. Στην κορυφή της ελληνικής κοινωνίας αλλά και καταξιωμένος στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα ο Γιατρός, δεν οδηγήθηκε, ωστόσο, από τη μέθη της επιτυχίας, στην υπεροψία και την «ύβρη» με την αρχαία σημασία του όρου. Παρέμεινε ως βαθύτατα καλλιεργημένος και φιλοσοφημένος άνθρωπος απλός και μετρίοφρων, έτοιμος πάντοτε να βοηθήσει και να συμπαρασταθεί στον πάσχοντα συνάνθρωπο, με ιδιαίτερη ευαισθησία απέναντι στους φτωχούς και κατατρεγμένους της ζωής...».

Ο δεύτερος ομιλητής κ. Θεοδόσης Παναγιωτακόπουλος αναφέρθηκε στο επιστημονικό έργο του γιατρού. Δεν τον γνώρισε προσωπικά, αλλά τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατό του, όντας ο ίδιος γιατρός στο Νοσοκομείο «Σωτηρία», στο οποίο είχε υπηρετήσει επί 31 συναπτά έτη ο τιμώμενος, είδε έναν θάλαμο να φέρει το όνομα Παναγιώτης Ι. Χόρτης και, ρωτώντας γι' αυτόν, άντλησε πληροφορίες για το πλούσιο επιστημονικό του έργο. Αναφέρθηκε στην τεράστια επιστημονική συγκρότηση του Παν. Χόρτη και στις πρωτοποριακές και καινοτόμες δράσεις του στο πεδίο της φυματιολογίας, συγκαταλόγοντάς τον μαζί με τους Ρόμερτ Κοχ και Κόνραντ Ρέντγκεν στους τρεις κορυφαίους επιστήμονες σε παγκόσμια κλίμακα στον αγώνα εναντίον της φυματίωσης. Ήταν ο πρώτος, όπως είπε, που εισήγαγε στην Ελλάδα, μετά την επιστροφή του από την Ιταλία και τη θεία του στο Ινστιτούτο Carlo Floranini, καινοτόμες τεχνικές ίασης της φυματίωσης, όπως αυτή του τεκνητού πνευμοθώρακα, δίνοντας ελπίδα και σώζοντας πολλούς φυματικούς ασθενείς, σε μια εποχή που δεν υπήρχε ακόμη φαρμακευτική αντιμετώπιση της αρρώστιας. Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν γύρισε το 1939 από την Ιταλία στην Ελλάδα διορίστηκε σε ηλικία μόλις 34 χρονών Διευθυντής Κλινικής στο Νοσοκομείο «Σωτηρία».

Ακολουθώντας, ο γιατρός Θωμάς Μεσσίνης, που εκτελούσε χρέη συντονιστή της συζήτησης, κατέθεσε τις δικές του μαρτυρίες από όσα είχε διαπιστώσει αργότερα από συνομιλίες, λέγοντας ότι ο Παναγιώτης Χόρτης ασκούσε και χειρουργικές πράξεις και ότι έκανε θωρακσκοπήση, παρά τα πενήντα τότε μέσα, από τη δεκαετία του '50 ακόμη. Τέλος, ο εκπαιδευτικός Θανάσης Μελάς έδωσε στον γιο του τιμώμενου ένα απόκομμα εφημερίδας του Μάη του 1937 με ρεπορτάζ από τη Ρώμη για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου του γιατρού, που περιείχε διθυραμβικά σχόλια των Ιταλών για τον ίδιο και την Ελλάδα, την οποία είχε τιμήσει με τις επιστημονικές του επιδόσεις.

Στο τέλος της εκδήλωσης απονεμήθηκαν τα βραβεία 1) Πέτρου και Νίτας Αργύρη (θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά το 1998) στην Ειρήνη Παπακωνσταντίνου ως πρώτη αποφοιτήσασα μαθήτρια των Λυκείων της πόλης της Λευκάδας για το σχολικό έτος 2012-2013, δια χειρός της Νίτας Αργύρη, συζύγου του τιμώμενου, και 2) Αλέξανδρου Παναγούλη (έχει θεσμοθετηθεί από τις οικογένειες Μελά – Παναγούλη και απονεμήθηκε για 2η φορά φέτος) στη μαθήτρια Κυριακή Δευτεραίου από το Σύβρο ως πρώτη αποφοιτήσασα μαθήτρια των Λυκειακών Τάξεων Λυκείου Βασιλικής για το σχολικό έτος 2012-2013, δια χειρός του βουλευτή Στάθη Παναγούλη, αδελφού του Αλέκου Παναγούλη.

Αριστερά: Το πατρικό σπίτι στο οποίο είδε το φως της ζωής ο Γιατρός, αναπαλαιωμένο με μεγάλη ευαισθησία από την κόρη του Έλενα. Στο κέντρο: Στιγμιότυπο από την εκδήλωση. Στην πρώτη σειρά διακρίνονται ο ποιμενάρχης μας κ. Θεόφιλος, αριστερά του ο δήμαρχος κ. Αραβανής και δεξιά του το ζεύγος Πέτρου και Νίτας Αργύρη. Στη δεύτερη σειρά ο γιος του γιατρού Παναγιώτη Χόρτη, επίσης πνευμονολόγος - φυματιολόγος Γιάννης Χόρτης (με το λευκό κοστούμι), και η κόρη του τιμώμενου Έλενα Χόρτη, διδάκτωρ κοινωνικών επιστημών και σκηνοθέτις. Ανάμεσά τους μόλις διακρίνεται η εγγονή του γιατρού Φελισί. Δεξιά: Ο κ. Άγγελος Γ. Χόρτης στο βήμα.

Τα τενέλια

■ Του ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΧΟΡΤΗ

ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΜΟΥ, εμπειρίες απ' την περίοδο της κατοχής και μετά, θεωρώ σκόπιμο να μεταφέρω στις νεότερες γενιές αυτά που έζησα αλλά και να ανικνεύσω τη συνέχεια των πραγμάτων από έναν άλλο κόσμο, σε καιρούς πριν από μένα. Γιατί έρχεται μπροστά μας αυτός ο άλλος κόσμος, άλλοι άνθρωποι, που έζησαν στα ίδια μέρη με μας με προσπάθειες και αγωνίες, στα ίδια χωράφια και βουνά, δοκίμασαν τη γλύκα και την πικράδα της ζωής, ονειρεύτηκαν, αγωνίστηκαν, όπως εγώ και η γενιά μου, και χρησιμοποίησαν τα ίδια μέσα σε μεγάλο βάθος χρόνου, τόσο μεγάλο, που ξεπερνάει την κλασική εποχή της Αρχαίας Ελλάδας και φτάνει ως την εποχή του σιδήρου και τη νεολιθική εποχή, δηλαδή πάνω από σαράντα αιώνες. Ακριβώς τα ίδια μοντέλα παραγωγής και εξοπλισμών χρησιμοποιήθηκαν και στην παλαιολιθική ακόμα εποχή – όλοι όλα, βέβαια. Δηλαδή έχουμε μοντέλα εργαλείων ακόμη και παλαιολιθικής εποχής. Υπάρχουν εξοπλισμοί αγροτικής παραγωγής, όπως αυτοί στους οποίους αναφερθήκαμε σε προηγούμενα φύλλα της εφημερίδας μας. Θα αναφερθώ εδώ ενδεικτικά σε έναν απλούστατο εξοπλισμό, αυτόν ενός όπλου κυνηγιού με περιγραφή του, καθώς και με αναφορά στον τρόπο εφαρμογής και στο πώς αυτός επηρέασε τη ζωή μας.

Οι παππούδες και πατεράδες μας χρησιμοποιούσαν στους πολέμους καρυοφύλλα, γκράδες, μάλινχερ, αυτόματα, πολυβόλα, κανόνια και πολύ παλιά - προ Χριστού- τόξα, ακόντια, ασπίδες, σαίτες. Για το κυνήγι μονόκανα, δίκανα, μπροστογιομή, πισογιομή, γκλίτσες. Τα παιδιά όμως, δηλαδή εμείς, είχαμε τις παγίδες και συγκεκριμένα τα τενέλια, για να παγιδεύουμε τα παχιά πουλάκια Ιούλιο και Αύγουστο, όταν ωρίμαζαν (γόρμαζαν) οι σπόροι από κόκκινοι σε μπλε στις κορκοφιδιές. Πρώτο εργαλείο παιδικού κυνηγιού, λοιπόν, είναι το τενέλι. Το τενέλι είναι απομίμηση του τόξου, γιατί βασίζεται στην ίδια αρχή. Το πρώτο τενέλι, όταν δεν υπήρχαν καλύβδινες αντένες για ελαστικότητα, αποτελούνταν από κεκαμμένη (κυρτή) κληματοβέργα με κλωστή που δένονταν στο πίσω μέρος και διαπερνούσε το τρυπημένο σκληρό κεφαλάρι (για να μη φθεΐρεται) και με έναν κόμπο κατέληγε σε θηλιά όσο ένα δάκτυλο χεριού. Η βέργα ήταν περίπου τρεις παλάμες μακριά, ανθεκτική και ελαστική. Ξηραμένη βέργα αμπελοκλήματος. Στο μπροστινό μέρος της θηλιάς έμπαινε ένα σκληρό αγκαθάκι ή μικρός μίσχος πολύ λεπτός, ο τσίτος, ώστε να είναι δυσδιάκριτος. Στην οπή του κεφαλαριού έμπαινε, πολύ ελαφρά σπριγγμένος, ένας πύρος μήκους μισού δακτύλου χεριού, ο λεγόμενος ξυλόπρογκος, και συγκρατούσε τον κόμπο της θηλιάς που έπεφτε δεξιά – αριστερά και ο τσίτος κολλούσε με σάλιο στην άκρη του πύρου, του ξυλόπρογκου. Το πουλί δεν έβλεπε κλωστή και τσίτο και εύρισκε ένα ωραίο σκαμπό να καθίσει, να ερευνήσει για τροφή, ένα BAR-STOOL. Μόλις πατούσε το πόδι του, έφευγε ο επιπόλαια πιασμένος ξυλόπρογκος, η ελαστικότητα της βέργας ενεργούσε αστραπιαία, όπως η σούστα ή το ελατήριο του φορτηγού ή το τόξο όταν τελειώνει η τάνυση και έδινε δύναμη στο βέλος, τη σαίτα. Η θηλιά που είχε εγκλωβίσει το πόδι του πουλιού αυτόματα ερχόταν στο κεφαλάρι και εκεί συγκρατούνταν στερεά με τον τσίτο, παγιδεύοντας και, καμιά φορά, σπάζοντας το πόδι του πουλιού.

Τα τενέλια τοποθετούνταν και στην κορφή δέντρων ή θάμνων όπου λημέριαζαν πουλιά. Στα παλιά τα χρόνια, διηγούνταν οι μεγαλύτεροι, ορισμένοι έπαιρναν κλαρί, δηλαδή έκοβαν κλώνο με πολλά κλαριά και σπόρους ώριμους και το μετέφεραν στο βουνό, όπου αφθονούσαν πιστρουδιές με μαύρα ή γκριζά και άσπρα φτερά και πούπουλα, το χαρακτηριστικό σκέρτσσο και το γνωστό ηχητικό εφέ «γκζίτ- γκζίτ». Εκεί, πηγαίνοντας για τους σπόρους, παγιδεύονταν από τα τενέλια. Μεγάλο κυνήγι θεωρούνταν οι αποτομάχοι, διπλάσιοι της πιστρουδιάς, οι αποτομάχοι καρακαξάτοι, σαν τρυγόνια, οι κοκκινόκωλες, σαν τρυγόνια

κι αυτές, και μικρότερα, όπως κοκκινόκωλο, μουλόγια, μπακαφία.

Αυτή η τέχνη ήταν πολύ διαδεδομένη, γιατί δυο πουλιά και ένα αυγό ήταν πλούσια, νόστιμη τροφή για ένα παιδί, αφού πρωτεΐνες μόνο το Πάσχα, τα Χριστούγεννα, την Αποκριά και κατά το πανηγύρι υπήρχαν, και μάλιστα σε μικρές ποσότητες για πολυμελείς οικογένειες.

Το τενέλι διαφέρει από το τόξο ως προς τη λειτουργία του. Το τόξο αποδεσμεύοντας την ενέργεια εκτοξεύει τη σαίτα, ενώ το τενέλι, αποδεσμεύοντας την ενέργεια, ρίχνει τον ξυλόπυρο του, τον αποβάλλει, ενεργώντας παθητικά. Δεν χτυπά, παγιδεύει. Αργότερα, όταν βγήκαν τα βιομηχανικά προϊόντα, η κληματοβέργα έγινε δύο κομμάτια και στη μέση παρεμβλήθηκε η αντένα μιας ομπρέλας. Αλλά η αντένα αυτή έπρεπε να είναι συμπαγής από ατσάλι χωρίς αυλακώσεις, για να έχει μεγάλη δύναμη τάνυσης- ελαστικότητας. Έτσι το τενέλι γίνεται ισχυρό αυτόματο όπλο που παγιδεύει ασφαλώς σε μηδέν χρόνο. Τα παιδιά κρεμούσαμε τα τενέλια στους ώμους πολλά μαζί με τους ξυλόπρογκους τακτοποιημένους και συγκρατημένους από τη θηλιά και τον τσίτο, σαν σφαίρες ή δεσμίδες με σφαίρες στα όπλα. Το γεγονός όμως ότι στην πρωτογενή κατασκευή υπήρχε μόνο κληματοβέργα – αποκλάδι παραπέμπει, βέβαια, σε παλαιολιθικές πρακτικές.

Με αυτά, λοιπόν, εξασφαλιζαμε ή ελπίζαμε να εξασφαλίσουμε λίγες πρωτεΐνες απ' τα όμορφα μικρά πλασματάκια που πετούσαν κι αυτά για τροφή. Με συγχωρείτε αλλά πρέπει να σας ... φάω!

- Πόσα τενέλια έχεις;
- Δεκατέσσερα
- Εγώ τριάντα
- Τόσα πολλά...!

Όμως του κυνηγιού και του ψαρά το πιάτο εφτά φορές είν' αδειανό και μια φορά γιομάτο, έλεγε ο μάργμπα Θεοδωρής ο Βουκελάτος (Αντωνέλος), που – ίδιος Άτλας- έσπερνε κι έσκαβε μόνος του δυο ζευγιές τη μέρα και ξεριζώσε ένα κλήμα αμπελιού με μια προσπάθεια!

Ως προς την ετυμολογία της λέξης, θα επιχειρήσω εικοτολογώντας – ως με συγχωρήσουν οι γλωσσολόγοι και φιλόλογοι- την ανίχνευσή της. Αναλύω τη λέξη σε δυο κομμάτια: τη ρίζα τεν- που θεωρώ ότι προέρχεται από το ρήμα τείνω (=τεντώνω – λατινικά tendō, αγγλικά tend – extend) και τη λατινογενή κατάληξη –έλι. Σε κάθε περίπτωση, η ρίζα της λέξης παραπέμπει σε νύξεις απροσδόκτες, που συνδυάζουν την πρωτογενή σημασία της λέξης με την τάση – τέντωμα του τενελιού, γιατί, όπως λέει και ο ποιητής, «τη γλώσσα μού έδωσαν ελληνική».

Το Διαμιλιάνι και τα Χορτάτα στην περίοδο της Τουρκοκρατίας (1479-1684)

■ Του ΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΧΟΡΤΗ

Η ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ του Διαμιλιανίου στην οποία συμπεριλαμβάνεται και ο οικισμός Χορτάτων (οι άλλοι οικισμοί, πλην των Αγίων Θεοδώρων ήταν: Άγιος Βασίλειος, Μανάση, και Νικολή, καθώς ο οικισμός Ρουπακιά εμφανίζεται για πρώτη φορά στα 1641 και αναφέρεται ξεχωριστά) ήταν σε ακμή κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και συγκαταλεγόταν ανάμεσα στις μεγάλες οικιστικές μονάδες του νησιού. Κατά την άποψή μου, η περιοχή του Διαμιλιανίου ήταν κατοικημένη χωρίς διακοπή από τα πολύ παλιά χρόνια, καθώς εκπλήρωνε δύο βασικές προϋποθέσεις γι' αυτό: αφενός είχε άφθονα νερά και αφετέρου βρισκόταν σε ικανή σχετικά απόσταση από τη θάλασσα, ώστε να μην είναι ευπρόσβλητη από τους κάθε είδους ληστές που έπλεαν στην περιοχή και λεηλατούσαν τους παραθαλάσσιους οικισμούς, ιδίως σε εποχές συγκρούσεων και αστάθειας.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα οθωμανικά κατάστιχα που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα και καλύπτουν την περίοδο από το 1520 μέχρι το 1651-52, δηλαδή περίπου 30 χρόνια πριν από την ενετική κατάκτηση του νησιού, το Διαμιλιάνι, σε σύγκριση με τους άλλους οικισμούς της Λευκάδας, ήταν μια ακμαία δημογραφικά αλλά όχι τόσο δυναμική παραγωγική οικιστική μονάδα. Συγκεκριμένα, στα 1520 ως προς τη δημογραφική (πληθυσμιακή) κατάσταση βρίσκεται στην 8η θέση, μεταξύ 33 καταγεγραμμένων οικισμών, με 80 νοικοκυριά και 2 χήρες, μετά από το Φτερνό (163 νοικοκυριά και 4 χήρες), τους Σφακιώτες (137 και 3 χήρες), την Καρυά (123 και 9 χήρες), τον Αλέξανδρο (98 και 3 χήρες), τη Βαυκερή (88 και 7 χήρες) και την Εγκλουβή (84 και 1 χήρα)¹. Ως προς την παραγωγή, η οποία τεκμαίρεται από τις φορολογικές προσόδους που καταβάλλονταν στον κατακτητή, βρίσκεται μόλις στη 10η θέση σε απόλυτους αριθμούς και σε ακόμα χαμηλότερη, αν υπολογίσουμε το μέσο όρο φορολογικής επιβάρυνσης ανά νοικοκυριό². Οικισμολογικά δηλαδή με λιγότερα νοικοκυριά από το Διαμιλιάνι καταβάλλουν περισσότερους φόρους ανά νοικοκυριό, δηλαδή μεγαλύτερης παραγωγής. Έτσι, ενώ η μέση φορολογική επιβάρυνση κάθε νοικοκυριού στο Διαμιλιάνι ανερχόταν σε 97 περίπου ακτσέδες (άσπρα), η αντίστοιχη π.χ. του Αγίου Πέτρου ανερχόταν σε περίπου 195, της Κατούνας Γκιώνη Μπούα σε περίπου 225, ενώ - στον αντίποδα - της Εγκλουβής περίπου σε 59. Στους υπολογισμούς δεν λαμβάνω υπόψη τους άγαμους και τις χήρες, που μειώνουν κατά τι τους μέσους όρους. Σε ό,τι αφορά τον πληθυσμό, κατά την ίδια περίοδο, μπορούμε να οδηγηθούμε σε κάποια συμπεράσματα με τρόπο έμμεσο, δηλαδή με την εκμετάλλευση μεταγενέστερων στοιχείων. Έτσι, σύμφωνα με απογραφή του 1824 στην οποία παρατίθενται συγκεκριμένα ποσοτικά στοιχεία, από το σύνολο των 575 ατόμων που κατοικούσαν στο Διαμιλιάνι τα 164 από αυτά, δηλαδή ποσοστό 31%, κατοικούσαν στον οικισμό Χορτάτων, μη συμπεριλαμβανομένων των Αγίων Θεοδώρων. Θεωρώντας, λοιπόν, ότι σε οικισμούς που κατοικούνται σταθερά και διαρκώς, η κινητικότητα του πληθυσμού, δηλαδή η μετοίκηση του από τον ένα οικισμό στη ευρύτερη οικιστική μονάδα στον άλλο, είναι αμελητέα, δεδομένου ότι τα κτήματα των κατοίκων βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους και είναι ευχερές έτσι η προσπέλασή τους, καταλήγω στο εύλογο συμπέρασμα ότι η κατανομή των κατοίκων στους επιμέρους οικισμούς του Διαμιλιανίου πρέπει να ήταν ανάλογη με εκείνη του 1824. Συνεπώς, αν αυτό ισχύει, τα νοικοκυριά των Χορτάτων πρέπει να ήταν 80 x (επί) 31% = περίπου 25. Το επόμενο ζήτημα το οποίο θα μας απασχολήσει είναι ο αριθμός των ατόμων που κατοικούσαν τόσο στο Διαμιλιάνι όσο και στα Χορτάτα. Επομένως πρέπει να εκτιμήσουμε τον αριθμό των ατόμων τα οποία περιελάμβανε κάθε νοικοκυριό. Όπως έχουμε γράψει στο πρώτο φύλλο της εφημερίδας αυτής, στα 1760 το μέσο μέγεθος κάθε νοικοκυριού περιελάμβανε 4,4 άτομα³. Από μελέτη της Ε. Αντωνιάδου - Μπιμπίκου που αφορά την ύστερη βυζαντινή περίοδο (14ο αιώνα), δηλαδή 150 χρόνια πριν από την απογραφή στην οποία αναφερόμαστε, προκύπτει ότι το μέγεθος μιας βυζαντινής οικογένειας

κυμαινόταν μεταξύ 3,2 και 4,5 ατόμων κατά μέσο όρο⁴. Αν, λοιπόν, θεωρήσουμε ότι στα 1520 κάθε νοικοκυριό έχει συντελεστή 4 ή κατ' ανώτατο όριο 4,5, τότε ο συνολικός αριθμός των κατοίκων του Διαμιλιανίου που ήταν 82 νοικοκυριά (προφανώς οι δύο χήρες που καταγράφονται ήταν αρχηγοί νοικοκυριών) πολλαπλασιαζόμενα επί 4 ή επί 4,5 μας δίνουν αριθμό κατοίκων από 336 μέχρι 377 κατ' ανώτατο όριο. Στο σύνολο έχουμε προσθέσει και τους 8 άγαμους που καταγράφονται στο κατάστιχο. Θεωρώντας, ειδικότερα, ότι στον οικισμό των Χορτάτων κατοικούσε το 31% του συνολικού πληθυσμού του Διαμιλιανίου, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το εικαζόμενο σύνολο των κατοίκων του χωριού μας ήταν τότε περίπου από 104 μέχρι 117 άτομα. Αν σε αυτό προσθέσουμε και τους Αγίους Θεοδώρους, ήταν μερικές δεκάδες περισσότερα.

Σχετικά με την ονοματολογία των κατοίκων του Διαμιλιανίου, οθωμανικό κατάστιχο του 1641-42 που περιλαμβάνει τους υπόχρεους σε καταβολή του κεφαλικού φόρου αναφέρει τα ακόλουθα οικογενειακά ονόματα (επώνυμα), που διατηρούνται μέχρι σήμερα: Χόρτης, Μεσσήνης, Αυλωνίτης, Αχείμαστος, Βλαντής, Βουκελάτος (επώνυμα που υπάρχουν στα Χορτάτα) και ακόμα: Ψαράς, Ρούσος, Καλομοίρης; (Kalameri στο κατάστιχο), Μαλακάσης, Μανασής (επίθετο πιθανότατα σχετιζόμενο με τον οικισμό Μανάση), Αυγέρος. Πολλοί από τους περιλαμβανόμενους στο κατάστιχο (οι 21 από τους 45) καταγράφονται μόνο με το όνομά τους και το όνομα του πατέρα τους, σύμφωνα με τη συνήθεια των Οθωμανών. Επομένως δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα να υπήρχαν και άλλα επώνυμα ανάμεσα σ' αυτούς.

Σε ό,τι αφορά τις παραγωγικές δραστηριότητες των κατοίκων, η κύρια ήταν, όπως και στην περίοδο της Βενετοκρατίας που ακολουθεί, η καλλιέργεια των σιτηρών, στην οποία, κατά κύριο λόγο, σπηριζόταν η κάλυψη των διατροφικών αναγκών των κατοίκων. Αυτό συμβαίνει, βέβαια, σε όλες τις οικονομίες στις οποίες οι άνθρωποι επιδιώκουν την αυτάρκεια. Ωστόσο, οι καλλιεργητές υπέκειντο στο βαρύ φόρο της δεκάτης, η οποία ανερχόταν όχι στο 10% αλλά στα 2/15 της παραγωγής, δηλαδή περίπου σε 13% των παραγόμενων προϊόντων⁵. Άλλη παραγωγική δραστηριότητα ήταν η καλλιέργεια των αμπελιών η οποία υπέκειτο επίσης στην καταβολή της δεκάτης. Στον οικισμό των Χορτάτων δεν συναντάμε όμως καλλιέργεια της ελιάς, η οποία στην περίοδο της Τουρκοκρατίας δεν απαντάται ούτε στις περιοχές της Δυτικής Λευκάδας που έχουν χαμηλό υψόμετρο. Όπως φαίνεται, στις περιοχές αυτές η σχετική καλλιέργεια αρχίζει να αναπτύσσεται στην περίοδο της Βενετοκρατίας, ίσως και στα τέλη της Τουρκοκρατίας. Μια άλλη δραστηριότητα που προσιδιάζει σε ορεινές περιοχές ήταν η κτηνοτροφία, κυρίως των αιγοπροβάτων. Είναι περίεργο ότι η εκτροφή χοίρων ήταν εξαιρετικά περιορισμένη. Για κάθε κεφάλι ζώου ο φόρος ήταν, σύμφωνα με βενετικές πηγές, 2 άσπρα⁶ (ακτσέδες - φωτό). Όπως μας πληροφορεί ο Mehmet Genç, αναφερόμενος, βέβαια, στη βραχύβια επανακατάκτηση του νησιού από τους Τούρκους το 1715, σε ολόκληρο το Διαμιλιάνι υπήρχαν μόνο 12 χοίροι, δηλαδή αναλογικά στα Χορτάτα περίπου 4⁷. Μπορούμε ακόμα να φανταστούμε ότι οι κάτοικοι του χωριού μας καλλιεργούσαν, λόγω της αφθονίας των υδάτων, και κήπους για παραγωγή οπωροκηπευτικών. Οι κάτοικοι όμως του χωριού, όπως και όλης της Λευκάδας, πλήρωναν και μια σειρά άλλων φόρων που καθιστούσαν εξαιρετικά δύσκολες τις συνθήκες διαβίωσής τους. Οι φόροι αυτοί ήταν: ο κεφαλικός φόρος ανά νοικοκυριό, η σπέντσα (ispençe), έγγειος φόρος (φόρος για κατοχή γης), που ανερχόταν σε 25 άσπρα για τους έγγαμους, 21 για τους άγαμους και 6 για τις χήρες, αερικό, δηλαδή φόρος για τον εκπρόσωπο του καθή, για τους δραγάτες, για γάμους, για εγκλήματα, φόρο για το πυροβολικό κλπ⁸. Το φορολογικό αυτό καθεστώς εικονογραφεί με εξαιρετικά δυσμενή πραγματικότητα για τον πληθυσμό γενικά του νησιού και του χωριού μας ειδικότερα.Τ

1. Οθωμανικές πηγές για τη νεώτερη ιστορία της Λευκάδας, ΠΕΚ, Ηράκλειο 2013, σ. 76-77.
2. ό.π., σ. 76-77
3. Σεβαστή Λάζαρη, Δημογραφικές πληροφορίες για τη Λευκάδα, στα Πρακτικά του Δ' Συνεδρίου Επτανησιακού πολιτισμού, της Ε. Λ. Μ., Αθήνα 1996, σελ. 224.
4. Ε. Αντωνιάδου - Μπιμπίκου, Ερμημένα χωριά στην Ελλάδα, ένας προσωρινός απολογισμός, στο συλλογικό τόμο Η οικονομική δομή των Βαλκανικών χωρών, Μέλισσα, σ. 212.
5. Άγγελος Χόρτης, Συμβολή στην οικονομική ιστορία της Λευκάδας, Αθήνα, 2012, σ. 90.

6. Άσπρο (akçe): ασημένιο οθωμανικό νόμισμα βάρους 1,2 γρ και καθαρότητας 900/1000.
7. Mehmet Genç, Η Λευκάδα στις αρχές του 18ου αιώνα, στα Πρακτικά του Δ' Συνεδρίου Επτανησιακού πολιτισμού, της Ε. Λ. Μ., Αθήνα 1996, σελ. 68.
8. Οθωμανικές πηγές για τη νεώτερη ιστορία της Λευκάδας, ό.π., σ. 65 και Άγγελος Χόρτης, ό.π., σ. 90. Για όλα τα σχετικά ζητήματα και Σπύρος Ασδραχάς, Μηχανισμός της αγροτικής οικονομίας στην Τουρκοκρατία, Θεμέλιο, Αθήνα 1978.

Ο λόγος στους ξενιτεμένους μας

Ό,τι δεν γίνεται να εκφραστεί με τη συμβατική γλώσσα, ακόμα και την επιστημονική, μπορεί να εκφραστεί με την ποίηση. Η απόδειξη με τη γραφίδα του διακεκριμένου πανεπιστημιακού καθηγητή στη Μινεσότα των ΗΠΑ και ποιητή Φάνη Κ. Χόρτη. Στο σονέτο «Σε σκέφτομαι» και στο «Στης Ζωής το Μεγάλο Ταξίδι» εκφράζεται εκείνο το μείζον «υπόλοιπο» που αγγίζει τον πυρήνα της ανθρώπινης ύπαρξης.

Σε σκέφτομαι
Σε σκέφτομαι κάθε φορά
Που καρτερώ τον ήλιο
Να φέρει το ξημέρωμα,
Το φως και την ελπίδα

Σε σκέφτομαι κάθε φορά
Που βλέπω το φεγγάρι
Δειλά δειλά κλωμόχρυσο
Να βγαίνει στ' ακρογιάλι

Σε σκέφτομαι πώς να το πω;
Με κάθε καρδιοτύπι,
Ζωή, ψυχή και σώμα

Σε σκέφτομαι, να μην το πω;
Είτε χαρά ή λύπη,
Σε περιμένω ακόμα!
Θεοφάνης Κ. Χόρτης,
10-5-2012,
St. Cloud, Mn, USA.

Στης Ζωής το Μεγάλο Ταξίδι
Στης ζωής το μεγάλο ταξίδι
Ξεκινήσαμε όλοι μ' ελπίδα,
Με το θάρρος της νιότης ξεφύρι
Και τ' αστέρι της πίστης πυξίδα.

Αρμενίζοντας έτσι τα χρόνια
Με τα χέρια σφιχτά στο τιμόνι
Μέρα – νύχτα, λιοπύρι ή χιόνια
Πότε μ' άλλους μα κάποτε μόνοι.

Αργοναύτες της τύχης ζητώντας
Το χρυσόμαλλο δέρας στα ξένα
Καταιγίδες παλαίψαμε ζώντας
Νοσταλγοί με κορμιά τσακισμένα.

Μερικοί, οι καλότυχοι βρήκαν
Τα μελτέμια και γύρισαν πάλι
Για τους άλλους τα όνειρα βγήκαν
Εφιάλτες, θανάσιμη πάλη.
Θεοφάνης Κ. Χόρτης, 16 /12/2007

Η σελίδα της Χορτιώτισσας

Το δημοτικό μας τραγούδι με την καθάρια φωνή της Χορτιώτισσας

Δια στόματος Βασιλικής Θ. Βουκελάτου (της θεια Βασίλως του Ζνάκου*)

Δεν είναι καθόλου ασυνήθιστο στα νυφιάτικα τραγούδια να υπάρχει το θρηνητικό στοιχείο, γιατί αυτά έχουν παρόμοια δομή και μορφή με τα μοιρολόγια. Οι ομοιότητες έγκεινται στα κοινά στοιχεία που διέπουν τους γάμους και τις κηδείες, όπως είναι π.χ. το τελετουργικό των προετοιμασιών της νύφης και του γαμπρού, αλλά και του μεταστάματος, στο ντύσιμο κ.λπ. Τόσο ο θάνατος όσο και ο γάμος συμβολίζουν το πέρασμα από το ένα στάδιο της ζωής στο άλλο. Ο γάμος συμβολίζει το ξεκίνημα μιας καινούριας αλλά και άγνωστης ζωής, και ο θάνατος το πέρασμα σε μία άλλη διάσταση, άγνωστη για τον άνθρωπο. Στους πρώτους στίχους του δημοτικού τραγουδιού που ακολουθεί, η νύφη, φεύγοντας από το σπίτι της, αποχαιρετά τους δικούς της ανθρώπους λες και θα πεθάνει.

Μανούλα μ' τα λουλούδια μου να τα συχνοποτίζεις
Όπως τα πότιζα κι εγώ να μη μου μαραθούνε
Και τον πλατύ βασιλικό να τον κορφολογήσεις.
- Αφήνω γεια πατέρα μου, αφήνω γεια μανούλα.
- Την ευχή μας, κορίτσι μου, του Χ'στού και τη δική μας
- Την ευχή σας αδερφάκια μου
- Την ευχή μας, αδερφούλα μας, του Χ'στού και τη δική μας και
χάει στο καλό.

Τα ξύλα εκεί είναι ξερά, μα απ' την πολλή ομορφάδα
αμέσως θα κλωρύνουνε και θα πετάξουνε άνθη.

Καλά να σε δεχτούνε στο σπίτι που θα πας,
να'ναι το σπιτικό εφτό για σένανε καρίνα.
(Ευχή στο γάμο):
Να ζήσει η νύφη κι ο γαμπρός κι οι συμπεθέροι ούλοι.
(Στο σπίτι του γαμπρού):
Να είσαι καλορίζικη σ' εφτό το σπίτι που'ρτες,
να κάμεις σερνικά παιδιά σαν του Μαγιού τα μήλα.

Για την καταγραφή: Έκτορας Γ. Χόρτης

*Η θεια Βασίλω έφυγε απ' τη ζωή πριν από λίγες μέρες.
Σε συνέντευξή της στο 2ο φύλλο της εφημερίδας μας
αναδεικνύεται η ποιότητα της προσωπικότητάς της

Χορτιώτικη κουζίνα

Υλικά: μόγαλο (το γαλακτοειδές υγρό που βγαίνει - στάζει από την τσαντίλα κατά τη διαδικασία παρασκευής τυριού), γάλα και ένα ασκί (σκουπούλι) μετρίου μεγέθους από δίμιτο, δηλαδή από πανί με πικνή ύφανση.

Παρασκευή: Βράζουμε το μόγαλο και φτιάχνουμε μωζήθρα, την οποία διαλύουμε σε μια κατσαρόλα με γάλα και στη συνέχεια την τοποθετούμε στο ασκί. Ακολουθώντας, κρεμάμε το ασκί σε ένα δέντρο ή σε ένα κοντρό καρφί στην καρίνα του σπιτιού, για να είναι στον αέρα πανταχόθεν

Σαλαμούρα: Τι γκουρμέ και πράσιν' άλογα. Μοναδική κατηγορία (Καμιά σχέση με την άρμη).

ελεύθερο, να φεύγουνε τα ζουμιά και να μη καλάει το περιεχόμενο. Τέλος, βράζουμε καθημερινά γάλα - επί ένα εικοσαήμερο περίπου - που το προσθέτουμε στο ασκί και πάζει με την επίδραση της μωζήθρας. Προϊόν αυτής της διαδικασίας είναι η σαλαμούρα, έτοιμη για «κένωμα», ένα παχύρρευστο υγρό που έχει αποκτήσει μια υπόξινη, κρεμώδη και υπέροχη γεύση. Εξυπακούεται ότι κάθε φορά που κρίνουμε σκόπιμο συμπληρώνουμε με γάλα. Το έδεσμα είναι τόσο εύγευστο, ώστε «να τρώει» η μάνα και στο παιδί να μη δίνει».

Ποικίλα

Περισσότερα «Ποικίλα»
στη Σελίδα 8

«Γαργαντούας» (του Ε. Γ. Χόρτη)

Πέρα στη Νεραϊδόλυμπα απλώνεται η θάλασσα πάσα
Μα η κοιλιά αλαζονική τού επιβάλλει μάσα
Κι απ' το πολύ το φάε - πίες δεν παίρνει ούτε ανάσα
Δες κι ένα πλιοβασίλεμα, ορέ παλιομπαγάσα!

Ηλιοβασίλεμα στη Νεραϊδόλυμπα, Φωτο Γιώργου Αγγ. Χόρτη

Κοινωνικά

Γεννήσεις:

Ο Ιωάννης Αυλωνίτης του Ευσταθίου και η σύζυγός του Ευαγγελία απέκτησαν κοριτσάκι στις 17-2-2013. Στους ευτυχείς γονείς και τους οικείους τους ευχόμαστε να τους ζήσει.

Βαπτίσεις:

Το ζεύγος Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη και Συμέλας Σακελλαρίου, το γένος της μητέρας Λούλα Αυλωνίτη, βάφτισαν το αγοράκι τους και του έδωσαν το όνομα Ανδρέας. Ο Στέργιος και η Χριστίνα, το γένος της μητέρας Χόρτη, βάφτισαν το αγοράκι τους στις 20 Ιουλίου και του έδωσαν το όνομα Κωνσταντίνος. Στους ευτυχείς γονείς και τους οικείους τους ευχόμαστε να τους ζήσουν.

Αρραβώνες - Γάμοι:

Ο Βουκελάτος Αναστάσιος του Χρυσοστόμου, γιος του παπά Χρυσόστομου απ' το Κομπλιό, και η Θεοδώρα Χόρτη του Λάμπρου (Κοκολίνου) αρραβωνιάστηκαν. Τα θερμά μας συγχαρητήρια και η ώρα η καλή. Ο Περικλής Κ. Χόρτης και η Αικατερίνη Βλάχου από την Εξάνθεια έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση αρμονικής συμβίωσης και συμπόρευσης στη ζωή τους. Τους ευχόμαστε από καρδιάς να είναι ευτυχισμένοι. Ο Δημήτριος Καραχάλιος και η Δήμητρα Ρεπάνη, εγγονή της Σπυριδούλας Χόρτη (Μανταγιάννη) ενώθηκαν με τα δεσμά του γάμου στις 13-7-2013 στην Αγία Μαρίνα Λευκάδας. Τους ευχόμαστε «βίον ανθόσπαρτον».

Συγχαρητήρια:

Η Ναταλία Αγγ. Χόρτη πέτυχε με τις πρόσφατες πανελλαδικές εξετάσεις στην Αρχιτεκτονική Θράκης. Τα θερμά μας συγχαρητήρια και καλές σπουδές. Η Γεωργία Γ. Βουκελάτου, πήρε το πτυχίο της με εξαιρετική επίδοση από τη Νοσηλευτική Αθήνας. Της ευχόμαστε καλή επαγγελματική σταδιοδρομία.

Θάνατοι:

Η Μαρία Ι. Μεσσήνη, μετά από ασθένεια που την καταπόνησε επί τρία χρόνια, έφυγε απ' τη ζωή τον περασμένο Ιούλιο σε ηλικία 54 ετών και ετάφη στη Θεσσαλονίκη. Η Βασιλική Θ. Βουκελάτου (η θεία Βασίλω του Ζνάκου) έφυγε από τη ζωή στις 3-8-2013 σε ηλικία 91 ετών. Ο Μιχάλης (Λάκης) Χόρτης, γιος του μπάμπη Μήτσου του Χόρτη (Κολοπατή), έφυγε απ' τη ζωή, μετά από πολύμηνη ασθένεια, τον Μάιο 2013 σε ηλικία 69 ετών και ετάφη στον Άγιο Πέτρο. Ο Τριμανδής Νικόλαος, σύζυγος της Ακριβής Τσαγκάρη - Χόρτη (Τσακαλή) έφυγε απ' τη ζωή τον περασμένο Ιούνιο και ετάφη στην Ανδρούσα Μεσσηνίας. Τα ειλικρινή μας συλλυπητήρια στους οικείους τους.

Στις 6 Ιουλίου του 2013 έφυγε νωρίς από κοντά μας η Μαρία Μεσσήνη. Γεννημένη το Σεπτέμβριο του 1958, η Μαρία Μεσσήνη ήταν για τον κόσμο των Χορτάτων μια γελαστή και ευγενική φυσιογνωμία που λάτρευε το χωριό του συζύγου της Γιάννη Μεσσήνη. Δημότης του χωριού, αν και μόνιμη κάτοικος Θεσσαλονίκης, όπου εργαζόταν, πέρασε όλα της τα καλοκαίρια τιμώντας τον τόπο μας και αφήνοντας πίσω της αμέτρητες αναμνήσεις. Στην επαγγελματική της ζωή ξεκίνησε την καριέρα της ως παραγωγός ραδιοφωνικών

εκπομπών το 1989 στην ΕΡΤ της Φλώρινας και εξασφάλισε αργότερα, χάρη στη βελούδινη και δυνατή φωνή της και τη συγκρότησή της, μια θέση στην ΕΡΤ της Θεσσαλονίκης στο τμήμα των βραχέων

κυμάτων, χαρίζοντας με τις εκπομπές της μια νότα πατρίδας στους Έλληνες της διασποράς. Άφησε πίσω της πλούσιο ραδιοφωνικό υλικό και δεκάδες συνεντεύξεις καλλιτεχνών, μέχρι τη μέρα που εγκατέλειψε λόγω υγείας το ραδιόφωνο, την άνοιξη του 2010.

Στην προσωπική της ζωή η Μαρία Μεσσήνη υπήρξε για 35 χρόνια μια στοργική και λατρεμένη σύζυγος, μια γυναίκα που έβαζε πάνω απ' όλα την οικογένεια της, τον άντρα της και την κόρη της. Υπήρξε υπέροχη μητέρα, όπως θα έπρεπε να είναι όλες οι μητέρες, δίνοντας όλο της το είναι. Ήταν πράος άνθρωπος και είχε το χάρισμα να γίνεται εύκολα αγαπητή σε όλους. Η μορφή της ψυχής της και η ήρεμη αύρα της είναι δύο μόνο από τα τόσα αξιοζήλευτα στοιχεία του χαρακτήρα της που θα μας λείψουν πολύ. Έφυγε νωρίς στα 54 της χρόνια, πριν προλάβει να ζήσει τόσα πολλά ακόμα ... Θα τη θυμόμαστε πάντα γελαστή και πάντα καλοπροαίρετη να μιλάει ήρεμα με το υπέροχο πλόκρωμα της καθαρής φωνής της, που έμενε αξέχαστη σε όποιον την άκουγε, τόσο στο μικρόφωνο, όσο και στις ιδιωτικές συζητήσεις και την προσωπική της ζωή. Η μητέρα μου ήταν η προσωποποίηση της ποιότητας. Θα είναι πάντα δίπλα μας και πάντα αγαπημένη!

**Η κόρη της,
Ματίνα Μεσσήνη**

Από τη Σύνταξη: Ποιος θα διερμήνευε καλύτερα τα αισθήματα για την απώλεια της Μαρίας από έναν μεγάλο ποιητή, όπως ο Ρίτσος;

Μητέρα, μητέρα

[...] πού 'ναι το μακρόθυμο χέρι σου με την έκφραση της καρτερίας πού 'ναι το χέρι σου

ν' ακούσουμε την αυγή και τη θάλασσα να ζεστάνουμε τη μοναξιά;
(Γιάννης Ρίτσος, απόσπασμα απ' το «Εμβατήριο του ωκεανού»)

Παίξε αργαλιέ μου

ΠΟΙΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΜΕΣΣΗΝΗ

Ο θάνατος της μάνας, σε όποια ηλικία κι αν έρχεται, είναι οδυνηρός, γιατί τότε μόνο λένε πως κόβεται ο ομφάλιος λώρος. Όμως, αν το καλοσκεφτούμε, ο δεσμός αυτός κρατάει και μετά το θάνατο. Αλλιώς δεν εξηγείται η τοποθέτηση απέναντι στη μορφή της μάνας, που είναι πάντα η ίδια: λατρευτική. Γι' αυτό και η ποίηση, με την ικανότητά της να μεταβάλλει σε μια άκρως προσωπική εκδοχή ακόμη και τα πιο αυτονόητα πράγματα, αναγόρευσε την έννοια της μάνας σε σύμβολο. Στο παρακάτω ποίημα οι γεμάτοι ευαισθησία και πάθος αυτοσχέδιοι έμμετροι στίχοι του συγχωριανού μας Γιάννη Γ. Μεσσήνη είναι εμπνευσμένοι από τον πόνο για την απώλεια της μάνας, εκφράζοντας τη λατρεία στην ιερή μορφή της.

Παίξε αργαλιέ μου γρήγορα, τρέχα γοργή σαίτα, βιάσου, ρίξε το υφάδι σου, προτού με πάρει η νύκτα. Τραβώ το τένι αστραπή, τελειώνει το στημόνι, γιατί φοβάμαι η δύστυχη μήπως και μείνω μόνη.

Να τελειώσω το υφαντό, να στρώσω το κρεβάτι, μήπως και πάρω αύριο το άλλο μονοπάτι ... Τον αργαλιό μου τον καλό και το χρυσό μου τένι θέλω πολύ να τ' αγαπούν και πάντα να υφαίνουν.

Εφύγαν τα λιοκάματα και μ' έχει πιώσει βράδυ, γι αυτό παιδί μου γρήγορα άναψε το λυχνάρι. Βάλτου λαδάκι μπόλικο κι ένα μακρύ φυτίλι, για να κρατήσει, μάτια μου, όσο και το καντήλι.

Πατάω τα ποδαρικά, ν' ανοίξουν τα μπάρια, για να περάσουν γρήγορα η σαίτα με τα υφάδια, για να τελειώσω το υφαντό, να ράψω τα κομμάτια, προτού παιδάκια μου εσείς μου κλείσετε τα μάτια.

Να ράψω θέλω γρήγορα, να'ναι καλοραμμένα κι εσείς καλά παιδάκια μου να είσθε αγαπημένα σαν τα κομμάτια που'ραφα και τα'χω κάνει ένα.

Στα δεκατρία μου με πάντρεψαν, σαν ήμουνα παιδούλα, το πρώτο το παιδάκι μου το γέννησα κορούλα, σαν κούκλα το καμάρωνα και τ'όντυνα νυφούλα, τόσο μικρή δεν πίστευα πως ήμουνα μανούλα.

Οκτώ παιδιά εγέννησα, μου'μειναν μόνο έξι κι αυτά τ' αφήνω στο Θεό, να μου τα προστατέψει ...

Φτάνει παιδάκια μου εδώ τελειώνει το στημόνι, εδώ και σας αφήνω γεια, θέλω να φύγω μόνη. Λάδι δεν έμεινε για με, θα σβήσει το λυχνάρι κι εγώ θα φύγω μακριά σαν το ξερό κλωνάρι.

Θέλω παιδιά μου να'ρχεστε σε τούτο το κονάκι περνάτε κι απ' τον τάφο μου ν' ανάβετε κεράκι και λίγο μοσχολίβανο, μ'άρσει η μυρωδιά του, να ευφρανθεί η καρδούλα μου από την ευωδιά του.

Και να σας δω και να χαρώ να ζείτε εν ειρήνη, και το βαρύ το κόμα μου ανάλαφρο θα γίνει. Και τον σημένο μου αργαλιό ποτέ μην τον ξεχνάτε, να τον θυμάστε πάντοτε και να τον αγαπάτε.

Για την καταγραφή: Έκτορας Γ. Χόρτης.